

Vefrit fjármálaráðuneytisins

27. mars 2008

Hagvöxtur á mann

Hagfræðingar beina gjarnan sjónum sínum að hagvexti til að mæla velgengni þjóðarþúskaþarins. Mælingar á hagvexti í heild taka hins vegar ekki sérstaklega tillit til íbúabróunar. Þegar tekið er tillit til mannfjöldunar fæst hagvöxtur á mann sem er talinn betri mælikvarði á þróun lífskjara einstaklinga.

Frá 1980 til 2007 óx landsframleiðslan í heild um 125% og mannfjöldinn um ríflega þriðjung, eða úr 228.161 í 311.296 manns. Landsframleiðslan óx því um 65% á mann. Í meðfylgjandi töflu má sjá meðaltal árlegs hagvaxtar í heild og á mann. Vöxturinn hefur verið ærið mismunandi eftir tímabilum.

VLF og mannfjöldi			
Árlegur meðalvöxtur, %			
	VLF	VLF á mann	Mannfjöldi
1980-1985	2,3	1,2	1,1
1985-1990	3,2	2,1	1,1
1990-1995	0,3	-0,7	1,0
1995-2000	4,9	3,8	1,0
2000-2005	4,3	3,2	1,0
2006-2007	4,1	1,5	2,6

Á fyrri helmingi níunda áratugarins var hagvöxtur hægur en jókst á síðari helmingnum. Hagvöxtur á mann þróaðist á svipaðan hátt, en var minni en hagvöxtur í heild vegna mannfjöldunar. Fyrri helmingur tíunda áratugarins var erfiður með svo til engum hagvexti og samdrætti í vexti landsframleiðslu á mann að meðaltali um 0,7% á ári. Á síðari helmingi síðasta áratugar lifnaði hins vegar yfir efnahagslífinu og var hagvöxtur að meðaltali nær 5% þau ár. Hagvöxtur á mann nam þá um 3,8% að meðaltali. Þótt hagvöxtur væri lítill rétt eftir aldamótin var hann mjög mikill árin 2004 og 2005 og var því að meðaltali um 4,3% á fyrri helming yfirstandandi áratugar, um 3,2% á mann. Hagvöxtur í heild hefur verið áþekkur undanfarin tvö ár, um 4,1%, en mun minni á mann, 1,5%. Eins og sjá má þróaðist mannfjöldinn nokkuð jafnt frá 1980 til 2005 eða um 1% á ári að meðaltali. Hin síðari ár hefur aukningin hinsvegar verið mun meiri og hagvöxtur á mann því minni sem því nemur sérstaklega undanfarin tvö ár. Aukningin stafar fyrst og fremst af því að aðstæmy fólks til landsins hefur verið vel umfram brottflutning í tengslum við mikla eftirspurn eftir vinnuafli. Rétt er að hafa fyrirvara á því að sá hagvöxtur á mann sem kemur fram í nýbirtum bráðabirgðatölum Hagstofnunar fyrir árið 2007 kann að breytast þegar fyllri upplýsingar liggja til grundvallar, en nýjar bráðabirgðatölur fyrir það ár verða birtar í september.

Atvinnu- og íbúabróun

Skráð atvinnuleysi er tiltölulega næm vísbending um ástand í efnahagsmálum og gefur tilefni til að draga ályktanir um þróun mála um leið og þær birtast. Það er gert mánaðarlega og raunar er á vefsíðu Vinnuálastofnunar hægt að fylgjast með skráningunni daglega. Hvorki þær upplýsingar né hinar endanlegu tölur um atvinnuleysi eru þó gallalaugar.

Í lok ágúst voru 1.538 manns á atvinnuleysisrá á landinu öllu. Í lok febrúar voru þeir 1.796 og hafði fjölgað um 258. Samkvæmt upplýsingum Vinnuálastofnunar hafði atvinnulausum sem komu úr sjávarútvegi ekki fjölgað nema um 17 manns á þessu tímabili sem kann að vekja athygli í ljósi samdráttar í veiðiheimildum. Því má ekki gleyma í þessu samhengi að mannaflanotkun í sjávarútvegi hefur verið að dragast mjög saman á undanförunum árum jafnframt því sem framleiðni hefur vaxið mikið.

Í meðfylgjandi töflu er sýnt skráð atvinnuleysi eftir sveitarfélögum þar sem breytingin milli ágúst og febrúar nam fleiri en 10 manns. Á höfuðborgarsvæðinu samtals hafði atvinnulausum fækkað um 57 frá ágúst til febrúar. Fjölgun atvinnulausra var mest í Reykjanesbæ og á

Atvinnulausir, fjöldi í lok mánaðar eftir sveitarfélögum			
	Ágúst 2007	Febrúar 2008	Breyting
Reykjanesbær	151	218	67
Akureyrarkaupstaður	154	187	33
Fjarðabyggð	5	32	27
Fjallabyggð	10	35	25
Sveitarfélagið Árborg	19	39	20
Dalvíkurbyggð	12	26	14
Skútustaðahreppur	1	15	14
Sveitarfélagið Ölfus	25	38	13
Sandgerðisbær	17	29	12
Sveitarfélagið Skagafjörður	8	19	11
Fljótsdalshérað	4	15	11
Bolungarvíkurkaupstaður	13	2	-11
Ísafjarðarbær	40	6	-34
Reykjavíkurborg	626	587	-39
Landið allt	1538	1796	258

Akureyri, um 67 og 33 á hvorum stað fyrir sig. Á sama tíma fjölgaði íbúum í þessum sveitarfélögum verulega. Atvinnulausum hefur fjölgað í Fjarðabyggð þar sem orsakanna er væntanlega að leita bæði í lokum álversbyggingar og samdrætti í sjávarútvegi. Skráðum íbúum hefur fækkað eftir að starfsmenn byggingarverktaka álversins luku störfum. Íbúum Ísafjarðarbæjar fækkaði um 135 á síðasta ári og það kann að eiga sinn þátt í fækkun atvinnulausra þar. Í Fjallabyggð (Ólafsfjörður og Siglufjörður) fjölgaði atvinnulausum samtímis því sem íbúum fækkaði um 92. Þar er skýringa á atvinnuþróun væntanlega fyrst og fremst að leita í sjávarútvegi. Atvinnulausum fjölgaði einnig í Skagafirði en þar fækkaði íbúum um 55 á síðasta ári. Á nokkrum stöðum er mögulegt að fækkun íbúa hafi komið í veg fyrir fjölgun atvinnulausra. Þarna má nefna Hornafjörð, þar sem íbúum fækkaði um 59 meðan atvinnulausum fjölgaði einungis lítillega. Í Vestmannaeyjum fækkaði íbúum en atvinnuleysi var nær óbreytt.

Tvísköttunarsamningur við Mexíkó

Undirritaður hefur verið samningur milli Íslands og Mexíkó til að komast hjá tvísköttun og nær samningurinn til tekjuskatta.

Helstu efnisatriði samningsins eru þau að samið var um 5% afdráttarskatt af arði ef félagið sem móttekur arðinn á a.m.k. 10% í félaginu sem greiðir arðinn, en í öðrum tilvikum var samið um 15% afdráttarskatt. Þá var samið um 10% afdráttarskatt af vöxtum og þóknunum. Í sérstakri bókun sem gerð var í tengslum við samninginn er tekið fram að vextir af skiptisamningum (back-to-back loans) falli ekki undir ákvæði 2. mgr. 11. gr. Einnig er í sömu bókun ákvæði um að tvísköttunarsamningurinn komi ekki í veg fyrir að samningsríki geti nýtt sér ákvæði laga um lága eiginfjármögnun. Samkvæmt samningnum er frádráttaraðferð (credit method) beitt í því skyni að koma í veg fyrir tvísköttun.

Jafnframt er samið um upplýsingaskipti á milli landanna varðandi þá skatta sem samningurinn nær til og er ákvæðið efnislega samhljóða endurskoðaðri 26. grein OECD móðelsins frá 2005. Í þeirri endurskoðun var bætt við nýrri 4. mgr. sem skyldar samningsaðila til að láta í té upplýsingar sé þess óskað þótt sá samningsaðili sem afhendir upplýsingarnar þurfi ekki sjálfur á þeim að halda í skattalegum tilgangi. Einnig var bætt við nýrri 5. mgr. en samkvæmt henni getur samningsaðili ekki neitað að afhenda upplýsingar eingöngu vegna þess að þær séu í vörslu banka eða annarra fjármálastofnana.

Á næstu mánuðum munu stjórnvöld vinna að fullgildingu samningsins í báðum samningsríkjum. Vonast er til að samningurinn geti komið til framkvæmda 1. janúar 2009.

Tekjur ríkissjóðs janúar		
12 mánaða breyting (%)	2007	2008
Skatttekjur og trygg.gjöld	26,9	9,5
Skattar á tekjur og hagnað	17,8	5,7
Eignarskattar	-26,8	40,0
Skattar á vöru og þjónustu	56,2	17,2
Tryggingagjöld	15,7	0,8
Tekjur alls	25,9	9,3

Gjöld ríkissjóðs janúar		
12 mánaða breyting (%)	2007	2008
Almenn opinber þjónusta	10,9	15,9
Heilbrigðismál	-0,4	6,8
Alm.trygg. & velferðarmál	10,3	11,0
Efnahags- og atvinnumál	37,6	-7,6
Menntamál	7,5	21,0
Gjöld alls	11,1	11,5

Afkoma ríkissjóðs janúar		
Milljónir króna	2007	2008
Handbært fé frá rekstri	23.518	25.410
Hreinn lánsfjárfjölduður	-6.824	24.359
Afborgun lána	-60	-576
Brúttó lánsfjárfjölduður	-7.214	23.453
Lántökur	31.861	-3.550
Breyting á handbæru fé	24.647	19.903

Ýmsar hagtölur		
12 mánaða breyting (%)	2007	2008
Verðbólga (febrúar)	7,4	6,8
Kjarnaverðbólga (febrúar)	7,9	6,4
Launavísitala (febrúar)	9,8	6,8
Heildarvelta (jan.-des. '07)	11,7	7,9
Smásöluvelta (jan.-des. '07)	5,4	8,3
Atv.leysi, árst.leiðr. (febr.)	1,1	0,9